

Správa z Exkurzie z fyzickej geografie 2025

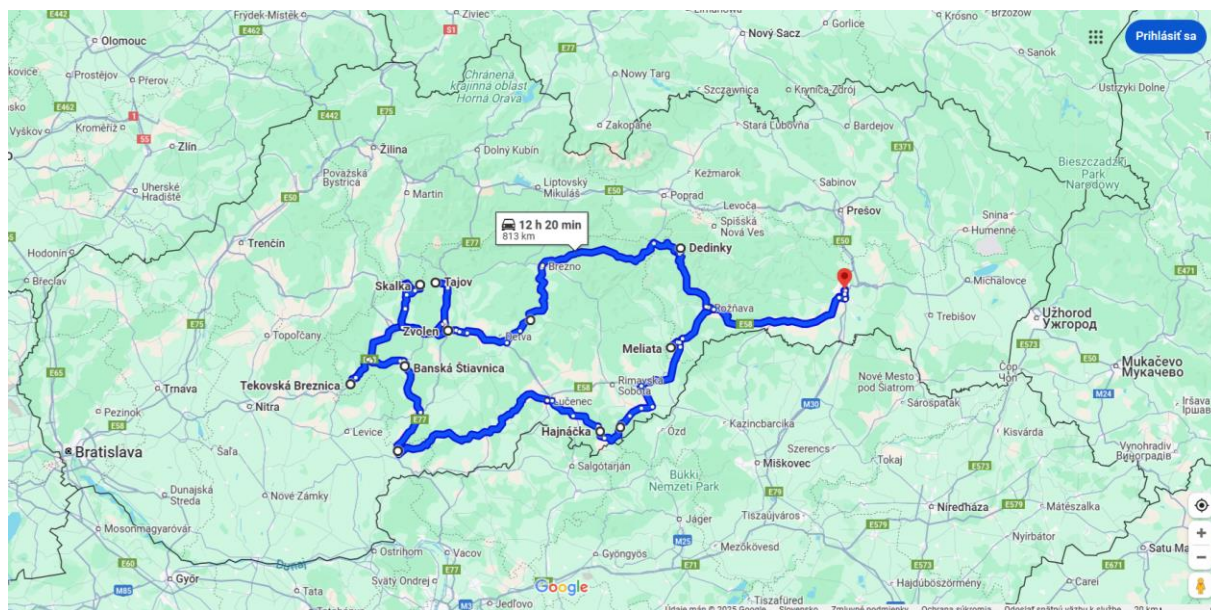
„Neovulkanity stredného Slovenska“

Termín: 26. 05. – 31. 05. 2025

Vedúci: RNDr. Alena Gessert, PhD., univ. doc., Mgr. Imrich Sládek, PhD., Mgr. Jozef Šupinský, PhD.

Trasa (podčiarknuté sú lokality, ktoré boli navštívené):

1. **deň (26. 5.):** Košice – Rožňava – Meliata – Čoltovo – Hajnáčka – Pohanský hrad – Fiľakovo – Rapovce
2. **deň (27. 5.):** Rapovce – Príbelce – Dudince – Hontianske Nemce – Kysihýbeľ – Banská Štiavnica
3. **deň (28. 5.):** Banská Štiavnica – Počúvadlianske jazero – Sitno – Žarnovica – Tekovská Breznica – Putikov vršok – Lehôtka pod Brehmi (Szabóová skala) – Zvolen
4. **deň (29. 5.):** Zvolen – Šášov – Kremnica – Kremnické Bane (stred Európy) – Skalka (Görgeiho tunel) – Špania Dolina – Banská Bystrica – Hronsek – Zvolen
5. **deň (30. 5.):** Zvolen – Víglaš – Detva (Kalamárka) – Telgárt (prameň Hrona) – Dobšinská ľadová jaskyňa – Dedinky
6. **deň (31. 5.):** Dedinky – Gačovská skala – Dobšiná – Kobeliarovo – Rožňava – Košice

Trasa exkurzie (Zdroj podkladovej mapy: <https://www.google.com/maps>)

Exkurzia z FG, ktorá sa uskutočnila v termíne od 26. 05. 2025 do 31. 05. 2025 bola tematicky zameraná najmä na povrchové celky Slovenska vytvorené vulkanickou činnosťou počas neogénu. Počas trasy sme však navštívili aj iné zaujímavé lokality. V priebehu exkurzie študenti plnili rôzne

úlohy v skupinách (napr. meranie geomorfologickej hodnoty hornín Schmidtovým kladivom, analýza fyzikálno-chemických parametrov vody, analýza vegetačného krytu, dokumentovanie priebehu exkurzie a navštívených lokalít pomocou videa, či vytvorenie zbierky hornín z navštívených lokalít).

Počas prvého dňa sme sa presunuli z Košíc do Cerovej vrchoviny. V priebehu presunu sme navštívili Meliatsky profil v obci Meliata pri Rožňave, kde sme si pozreli typový profil meliatskej série, ako aj Malú vodnú elektrárňu v obci Čoltovo, kde sme mohli pozorovať aplikáciu Archimedovej skrutky. V Cerovej vrchovine sme absolvovali krátku túru od hradu Hajnáčka cez Pohanský hrad do obce Šurice, počas ktorej sme sa oboznámili s prírodnými pomermi tejto oblasti, ktorej charakteristický ráz dodala vulkanická činnosť.

Druhý deň pokračovala exkurzia zaujímavými lokalitami na juhu Slovenska. Prvou navštívenou lokalitou bola pieskovňa v Príbelciach, ktorá je známa nálezmi žraločích zubov. Ide o z náučného a vedeckovýskumného hľadiska jednu z najhodnotnejších lokalít južného Slovenska. Potom sme pokračovali do mesta Dudince, kde sme navštívili travertínovú kopu a v parku si pozreli pamätník významným hydrogeológom, lekárom a ďalším osobnostiam, ktoré sa zaslúžili o rozvoj kúpeľov v Dudinciach. Predposlednou lokalitou boli Tesárske dúpence nachádzajúce sa pri obci Hontianske Tesáre. Poslednou aktivitou bola prechádzka po náučnom chodníku Kysihýbeľ pri Banskej Štiavnici, kde sme sa okrem prírodných pomerov oboznámili aj s lesníckou činnosťou v tomto území. Ubytovanie priamo v centre Banskej Štiavnice nám umožnilo oboznámiť sa aj s kultúrno-historickými pamätihodnosťami tohto významného banského mesta.

Počas tretieho dňa sme absolvovali najprv návštevu tajchu Klinger a následne výstup na vrch Sitno, z ktorého sme pozorovali kalderu štiavnického stratovulkánu. Ďalším bodom programu bol výstup na Putikov vršok – najmladšiu slovenskú sopku nachádzajúcu sa nad obcou Tekovská Breznica. Poslednou zastávkou pred ubytovaním vo Zvolene bola Szabóová skala pri obci Lehôtka pod Brehmi, z ktorej bol výhľad na rôzne svetové strany umožňujúci vytvoriť si predstavu o tejto časti Zvolenskej kotliny.

Štvrtý deň dopoludnia sme navštívili hrad Šášov, následne sme absolvovali krátku prehliadku významného banského mesta Kremnica, pričom sme vystúpili na vežu miestneho kostola, z ktorej sme mali výhľad na okolitú krajinu. Následne sme sa presunuli do obce Kremnické Bane, kde sme sa zastavili pri jednom z geografických stredov Európy. Potom nás čakala krátka túra zo Skalky cez Görgeiho tunel do Tajova. Nasledoval presun do Španej Doliny, kde sme navštívili miestnu haldu a oboznámili sa s baníckou činnosťou v tejto oblasti. Cesto do Zvolena sme sa ešte zastavili v obci Hronsek pri drevenom evanjelickom artikulárnom kostole zapísanom v Zozname svetového dedičstva UNESCO.

Piaty deň exkurzie sme začali návštevou obce Vígľaš, kde sme si pozreli pamätník najnižšej nameranej teploty vzduchu na Slovensku ($-41\text{ }^{\circ}\text{C}$, 11. 2. 1929). Následne sme sa presunuli do Detvy, kde sme absolvovali krátku vychádzku na lokalitu Kalamárka. Ide o prírodnú pamiatku, ktorej

predmetom ochrany je erózný zvyšok bočného lávového prúdu, tvoreného pyroxenickým andezitom. Hlavný význam objektu však spočíva v neporušenosti morfológických javov podmienených vo svojom vzniku stratovulkanickou stavbou masívu Poľany. Naša ďalšia trasa viedla cez Sihliansku planinu (cez najvyššie položenú vidiecku obec na Slovensku – Lom nad Rimavicou, 1015 m n. m.) do Brezna a odtiaľ cez Horehronské podolie prameňu rieky Hron. V popoludňajších hodinách sme navštívili Dobšinskú ľadovú jaskyňu a uskutočnili krátku túru k prepadisku Duča. Ubytovanie v obci Dedinky nám umožnilo sa oboznámiť aj lokalizačnými a realizačnými predpokladmi pre cestovný ruch pri vodnej nádrži Palcmanská Maša.

Počas záverečného dňa exkurzie sme vystúpili cez Zejmarskú roklinu na Gačovskú skalú, odkiaľ sme sa po novom turistickom chodníku vrátili do obce Dedinky. Poslednou navštívenou lokalitou bolo Kobeliarovo, kde sme si pri pamätnom dome Pavla Jozefa Šafárika, po ktorom je pomenovaná naša univerzita, pripomenuli jeho 230-te výročie narodenia.

Veríme, že exkurzia bola pre účastníkov obohatením ich teoretických znalostí a prispela k lepšiemu pochopeniu ako vulkanickej činnosti, tak aj ostatných procesov prebiehajúcich vo FG sfére.

Správu vypracoval: I. Sládek

Fotopríloha:

Meliatsky profil pri obci Meliata – typový profil meliatika (foto: A. Gessert)

*Účastníci exkurzie pred vstupnou bránou do areálu hradu Hajnáčka (Cerová vrchovina)
(foto: A. Gessert)*

Pri výklade o Cerovej vrchovine (hrad Hajnáčka, foto: A. Gessert)

*Cerová vrchovina – v pozadí vypreparovaná diatréma Hajnáčskeho hradného vrchu
(foto: I. Sládek)*

Cerová vrchovina – študenti pri stanovení pH pôdy (foto: A. Gessert)

Dudince – travertínové kamenné vane „Rímske kúpele“ (foto: A. Gessert)

*Vľavo – Tesárska roklina, vpravo – skalné skrýše, tzv. tesárske dúpence (Hontianske Tesáre)
(foto: A. Gessert)*

Na Szabóovej skale nad obcou Lehôtka pod Brehmi (foto: I. Sládek)

Kremnica – historické jadro mesta (foto: I. Sládek)

Kremnické Bane – geografický stred Európy (foto: A. Hoptajová),

Kremnické vrchy – pri Görgeiho tuneli (foto: A. Hoptajová)

Vígľaš – pamätník najnižšej nameranej teploty na Slovensku (foto: A. Hoptajová)

Na Gačovskej skale nad vodnou nádržou Palcmanská Maša (foto: A. Hoptajová)

Pri zostupe z Gačovskej skaly, nad obcou Dedinky, v pozadí planina Geravy – súčasť Slovenského raja (foto: A. Hoptajová)

Pri Pamätnom dome P. J. Šafárika v Kobeliarove (foto: I. Sládek)